

Maade, som jeg antager, det bør opfattes paa. Spørger man om Statens Berettigelse til at beskæftige Arbejderne i Straffeanstalterne for sin Regning, saa er der, saavidt mig bekjendt, ikke noget almindeligt Lovbud eller noget Privilegium, der hjemler Staten Ret til for dens Regning at lade Fangerne drive Fabrik- eller Haandværksdrift. Der er imidlertid flere Lovbud, der indeholde Anthydninger om, at en saadan Virksomhed er berettiget, og det turde vel ogsaa være, at Forholdets Natur tilsiger, at den bør finde Sted. Det er jo ogsaa vist, at den finder Sted, og det er mig bekjendt, at den Domstol i Kjøbenhavn, som beskæftiger sig med Afgjørelsen af Næringsspørgsmaal, har antaget, at Straffeanstalterne i Kjøbenhavn ere berettigede til uden Paatale af Laugene at drive en saadan Virksomhed. Derimod stiller Spørgsmaalet sig noget anderledes, saasnart der ikke længere er Tale om at benytte Fangerne for Statens Regning, men om en Entrepreneurs Berettigelse til at benytte dem for sin Regning; i saa Fald kommer det kun an paa, hvorledes denne Entrepreneur er stillet til Næringslovgivningen. Forholdet vil da for Dieblisset, hvad Fabrikdriften angaaer, være det, at han omtrent kan drive hvilken Fabrikvirksomhed han vil, efterat have skaffet sig Borgerskab dertil; men hvad Haandværksdriften angaaer, vil han i de to Aar, der ere tilbage, førend Næringsfriheden træder i Kraft, ikke være berettiget til at drive noget Haandværk, med mindre han har fyldestgjort de Betingelser, enhver Anden skal opfylde for at kunne drive det, og han vil ifølge Loven ikke kunne forene flere Haandværk undet Eet. Som Følge heraf tror jeg ikke, at Justitsministeren vilde være berettiget til ved nogen- somhelst Contract at overdrage Entrepreneur en større Næringsdrift end den, der tilkommer ham efter den bestaaende Lovgivning. Hvad Justitsministeren derimod kunde gjøre, det var at love at ville anbefale Entrepreneur til sin Collega, Indenrigsministeren, for af denne at blive forsynet med en saadan Bevilling, som han maatte attraae, men jeg tror ikke, at Indenrigsministeren vilde finde det forsvareligt for Tiden at meddele saadanne Bevillinger i noget andet Omfang end det, hvori de sædvanligvis

hidtil ere bleyne givne. Jeg antager derfor, at der i de første to Aar vil være en meget stor Betyggelse for Haandværksstanden imod, at Entrepreneur benytter sin Stilling til Straffeanstalterne til at gjøre noget væsentligt Indgreb i Haandværkernes Ret. Den Undertagelse fra den nuværende Lovgivning, som Regjeringen er bemyndiget til at give, mener jeg ikke her kan eller bør anvendes anderledes, end den allerede oftere er anvendt, saaledes nemlig, at det tillades Entrepreneur at drive enkelte simple og mere eensartede Retninger af Haandværksdriften, men ikke nogen fuldstændig, almindelig eller flere Sag omfattende Haandværksdrift. Naar der saaledes i to Aar foreligger en særegen Betyggelse for Haandværksstanden, og der er Haab om, at den høitæredede Minister vil benytte sin Indflydelse til at bevirke, at Klædefabricationen til Militair-etaten om to Aar bliver Gjenstand for Entrepreneurs Virksomhed, saa forekommer det mig, at Haandværksstanden ikke for Tiden har Anledning til at nære saamegen Uro, som det synes, at den nærer. Fabrikvirksomheden vil jo unægtelig komme til at lide noget under Concurrencen med Entrepreneur, men ikke mere, end den allerede under de nuværende Forhold er udsat for let at kunne komme til at lide. Hvad selve Sagen angaaer, skal jeg ikke nægte, at det er af en saa overordentlig Vigtighed, at det bliver muligt at beskæftige Fangerne paa en hensigtsmæssig Maade, at jeg ikke drifter mig til at modsætte mig det Bølsb, der er begjært, naar det efter den Overveelse, jeg antager der er gaaet forud, findes at være nødvendigt, naagtet det vistnok var i høi Grad ønskeligt, om et saa betydeligt Laan som det, hvorom der her er Spørgsmaal, kunde undgaaes. Det er især denne store Udstryng med Pengekræfter, som vækker Betænkelighed hos dem, der drive en Virksomhed, som kan tænkes at blive forstyrret ved Virksomheden i Straffeanstalterne.

Hvad angaaer de Umhyndige, der have lidt Tab under Keire Herreds Overformynderi, da maa jeg beklage, at jeg ikke kan understøtte Forslaget om at erstatte dem dette Tab, hvor billigt det end kunde være, at de fik